

IQLIM O'ZGARISHI VA HAVONING IFLOSLANISH MUAMMOLARI**Savurova Mahliyo Xolbek qizi***Toshkent davlat agrar universiteti Samarqand filiali**Agrobiologiya fakulteti 2-bosqich talabasi***Muallif: Salimjon Buriev****Hammuallif: D. Maxkamova V. Sherimbetov**

Annotatsiya: *Mazkur maqolamda atmosferaning ifloslanishi, ya'ni havoda ifloslantiruvchi moddalar mavjudligi ham tabiiy, ham texnogen sabablarga ega. Atmosfera ifloslanishiga olib keladigan eng katta omillar: kimyoviy mahsulotlar va uni rivojlantirish uchun zarur bo'lgan og'ir mashinalardan foydalanish uchun tog'-kon sanoati, o'rmonlarni kesish, qazib olinadigan yoqilg'ilarni yoqish, yong'inlar va qishloq xo'jaligida pestitsidlardan foydalanish transportning ko'payishi ekologiya uchun zarar keltirishi haqida bilib olasiz.*

Kalit so'zlar: *Atmosfera, global, issiqxona, texnogen, havo ifloslantiruvchi, transporti, kimyoviy mahsulotlar, uchun tog'-kon sanoati, o'rmonlarni kesish, yoqilg'i, pestitsidlar.*

KIRISH

Yer iqlim o'zgarishiga duch kelmoqda, chunki harorat tobora ortib bormoqda, va bu inson faoliyati tufayli tezlashdi, ya'ni biz odamlarni haydab yubordik va issiqxona gazlari chiqindilarini ko'paytirdik.

Bunga qarshi turish global majburiyatni talab qiladi, bunda barcha davlatlar atmosferaga issiqxona gazlari kamaytirishi kerak. Buning uchun qayta tiklanadigan energiya manbalariga, toza energiyadan foydalanadigan jamoat transporti va avtomobillarga pul tikish, sanoatdan chiqadigan chiqindilarni tartibga soluvchi qonunlarni qabul qilish kerak.

Atmosferaning ifloslanishi, ya'ni havoda ifloslantiruvchi moddalar mavjudligi ham tabiiy, ham texnogen sabablarga ega. Atmosfera ifloslanishiga olib keladigan eng katta omillar: kimyoviy mahsulotlar va uni rivojlantirish uchun zarur bo'lgan og'ir mashinalardan foydalanish uchun tog'-kon sanoati, o'rmonlarni kesish, qazib olinadigan yoqilg'ilarni yoqish, yong'inlar va qishloq xo'jaligida pestitsidlardan foydalanish bilan bog'liq transportning ko'payishi.

Uni kamaytirish uchun jamoat transportini rivojlantirish, qazib olinadigan yoqilg'ilarni mas'uliyat bilan iste'mol qilish, ko'proq yashil hududlarni qurish yoki chiqindilarni ishlab chiqarishni kamaytirish uchun iste'molni kamaytirish kabi choralar ko'rilishi mumkin.

Kislota yomg'irlari va o'rmonlarni kesish

Kislota yomg'irlari - bu suv va zaharli chiqindilar, ayniqsa transport vositalari, sanoat yoki boshqa turdagi mashinalar kislotasidan tashkil topgan yog'ingarchilik. Buning oldini olish uchun ifloslantiruvchi chiqindilarni nazorat qilish, talablarga javob

bermaydigan sanoat korxonalarini yopish va yoqilg'i tarkibidagi oltingugurt miqdorini kamaytirish yoki qayta tiklanadigan energiyani rag'batlantirish va investitsiya qilish kerak.

FAO (Birlashgan Millatlar Tashkilotining Oziq-ovqat va qishloq xo'jaligi tashkiloti) Janubiy Amerika va Afrikadagi qaysi davlatlarni aniqlaydi. barqaror bo'lmagan qishloq xo'jaligi va yog'ochni haddan tashqari ekspluatatsiya qilish tufayli o'rmonlarning kesilishi ularga eng ko'p ta'sir qiladi. O'rmon yong'inlarining nisbati nisbatan past bo'lsa-da, ular har yili dunyoning turli burchaklarida minglab daraxtlarning yo'qolishiga sabab bo'ladi.

TUPROQNING BUZILISHI VA IFLOSLANISHI

Tuproq yomonlashganda, u o'zining fizik va kimyoviy xususiyatlarini yo'qotadi, shuning uchun u endi qishloq xo'jaligi yoki ekotizim xizmatlari kabi xizmatlarni taqdim eta olmaydi. Tuproqning degradatsiyasining sabablari turli omillarga bog'liq: intensiv daraxt kesish, keng qishloq xo'jaligi, haddan tashqari yaylovlar, o'rmon yong'inlari, suv resurslarini qurish yoki haddan tashqari foydalanish.

Ushbu muammoning oldini olish yoki minimallashtirish yechimi erdan foydalanishni tartibga soluvchi ekologik siyosatni amalga oshirishdir. Zararli qishloq xo'jaligi texnologiyalaridan foydalanish (pestitsidlar, pestitsidlar va o'g'itlardan foydalanish yoki kanalizatsiya yoki daryolarni ifloslantiruvchi), shahar axlatlarini noto'g'ri yo'q qilish, infratuzilma qurilishi, tog'-kon sanoati, sanoat, chorvachilik va kanalizatsiya eng ko'p uchraydigan sabablardir.. umumiy tuproq ifloslanishi.

Zararli qishloq xo'jaligi texnologiyalaridan foydalanish (pestitsidlar, pestitsidlar va o'g'itlardan foydalanish yoki kanalizatsiya yoki ifloslangan daryolar), shahar chiqindilarini noto'g'ri yo'q qilish, infratuzilma qurilishi, tog'-kon sanoati, sanoat, chorvachilik va oqova suvlar tuproq ifloslanishining eng keng tarqalgan turlari hisoblanadi.

Shu kabi eritmalar orqali bu ifloslanishni kamaytirish mumkin yaxshi shaharsozlik, qayta ishlash va chiqindilarni atrof-muhitga tashlamaslik, noqonuniy sanitariya poligonlarini taqiqlash va kon va sanoat chiqindilarini boshqarishni standartlashtirish.

Shahar sharoitidagi ekologik muammolar

Chiqindilarni boshqarish va qayta ishlashning yetishmasligi

Implantatsiya qilingan iste'molchilarning haddan tashqari ko'pligi va turmush tarzi chiqindilarni ishlab chiqarishning ko'payishiga va shuning uchun tugash xavfi ostida bo'lgan tabiiy resurslardan foydalanishning kuchayishiga olib keladi. Bu sodir bo'lishining oldini olish uchun, ta'lim va zarur qisqartirish, qayta ishlash yoki qayta ishlatish kabi faoliyatlar orqali aylanma iqtisodiyotni ta'kidlash.

Garchi ko'pgina mamlakatlarda, ayniqsa rivojlangan mamlakatlarda, agar chiqindilarni boshqarish amalga oshirilsa va uni yo'q qilish sub'ektlari mavjud bo'lsa. Qayta ishlamaydigan ko'plab mamlakatlar ham bor. Yangi tabiiy resurslarni qazib

olishning ko'payishi bilan bir qatorda, qayta ishlashning yo'qligi chiqindixonalarda katta miqdordagi chiqindilarning to'planishiga olib keladi. Qayta ishlashning etishmasligi haqida fuqarolarning xabardorligini oshirish va o'qitish muhim, ammo hukumat chiqindilarni yaxshi boshqarishga erishish uchun o'z majburiyatlarini ham bajarishi kerak.

Plastmassalardan foydalanish va ekologik izlanishlar

Ular biz uchun bir martalik foydalanish madaniyatini o'rnatdilar va bizni yanada qulayroq turmush tarzi bilan ta'minladilar, bu ayniqsa plastik mahsulotlarda ajralib turadi. Okean plastik ishlab chiqarishdan eng ko'p zarar ko'radi, chunki bu chiqindilar oxir-oqibat okeanga etib boradi va dengiz turlarining sog'lig'iga va keyinchalik quruqlikdagi turlarning, shu jumladan bizga ham ta'sir qiladi. Yechim plastmassadan foydalanishni kamaytirish va atrof-muhitga zarar keltiradigan boshqa turdagi qadoqlarni topish bo'lishi kerak.

Ekologik izlanishlar - bu insonning atrof-muhitga ta'sirini ko'rsatadigan ekologik ko'rsatkich bo'lib, foydalanilgan resurslarni ishlab chiqarish va hosil bo'lgan chiqindilarni olish uchun qancha ishlab chiqarish hududi kerakligini ko'rsatadi. Mas'uliyatsiz iste'mol va globallashtirish global va individual ekologik izning ortib borayotganini anglatadi.

BIOLOGIK DARAJADAGI EKOLOGIK MUAMMOLAR

Qishloq xo'jaligi, chorvachilik, shahar markazlarining kengayishi, sanoat implantatsiyasi, tabiiy muhitni haddan tashqari ekspluatatsiya qilish yoki mahalliy bo'lmagan turlarni kiritish, noqonuniy ov qilish kabi harakatlar natijasida ekotizim boshdan kechirgan o'zgarishlar tufayli yomonlashdi. Atrof-muhitning ifloslanishi va boshqa inson faoliyati asosiy ekologik muammolardir biologik xilma-xillikning yo'qolishi. Buning yechimini topish uchun odamlarni tabiiy muhitga hurmat ko'rsatishga o'rgatish bilan birga, tabiiy makon ham qonun bilan muhofaza qilinishi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. "Ekologiya va atrof-muhit muhofazasi" o'quv va metodik qo'llanma